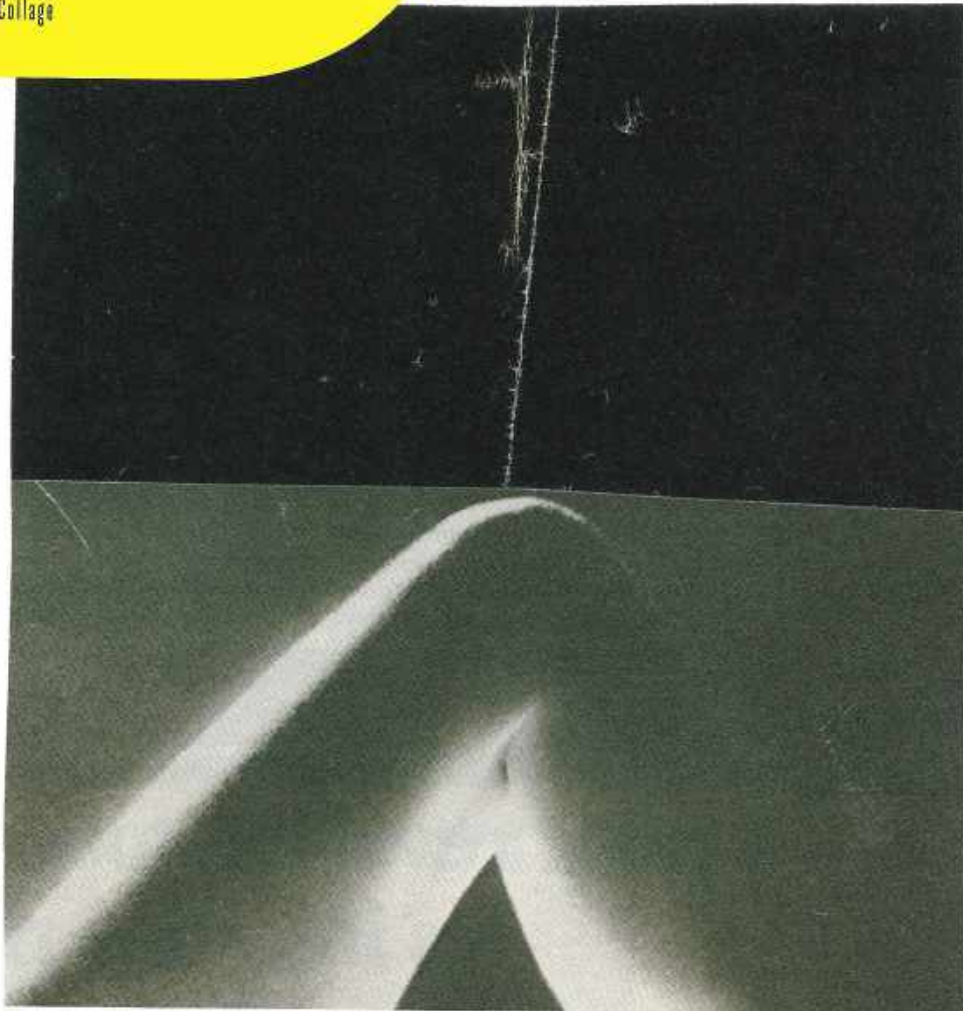

KATRIEN DE BLAUWER - cheveux longs... cheveux courts: 10.09.2019 - 26.10.2019

De collage in haar vele gedaanten by Eric Rinckhout in 100% EXPO, p. 27-29

on September 1st 2019

3 x Collage

Katrien De Blauwer, *Cheveux longs... cheveux courts*

De collage in haar vele gedaanten

De collage is terug van nooit weggeweest.

Dit najaar staat deze kunstvorm centraal in drie tentoonstellingen.

Katrien De Blauwer stelt haar jongste,

sensuele fotocollages tentoon in Gallery Fifty One.

De Amerikaanse, al lang in Zuid-Afrika wonende fotograaf Roger Ballen

presenteert bij Galerie Stieglitz 19, in een samenwerking met de Deen

Asger Carlsen, een reeks duistere en verontrustende werken.

Daarnaast is de Verbeke Foundation in Kenzeke een absoluut

buitenbeentje: uit haar collectie van zo'n vierduizend collages van de

grootste namen uit de Belgische kunstwereld toont de stichting

steevast een keuze. Tegelijk geeft eigenaar Geert Verbeke aan Coupée

Collage Collective de ruimte om jonge collagekunstenaars

voor te stellen.

De collage is een kunstvorm die we allemaal kennen: wie heeft er immers niet op school geknipt en geplakt om met die knipsels uit magazines en kranten – al dan niet aangevuld met linten, knopen en gekleurde stroken papier – een grappige, fantasierijke en eigenzinnige wereld op te bouwen?

De collage bestaat als kunstvorm al lang. De vroegste collages dateren van de tweede eeuw voor onze tijdrekening, toen in China het eerste papier werd gemaakt. Maar de eerste 'echte' collages ontstaan pas eind negentiende eeuw, gek genoeg om het waarheidsgetrouwe karakter van de fotografie – een toen recente uitvinding – ter discussie te stellen. De victoriaanse Lady Mary Georgina Filmer stelde bijvoorbeeld imaginaire gezelschappen samen, waarin ze uitgeknipte foto's van zichzelf naast die van de Prince of Wales kleefde.

HOUTPAPIER

Kunsthistorici gaan ervan uit dat de eerste 'artistieke' collage in 1912 werd gemaakt door Georges Braque, *compagnon de route* van Pablo Picasso en mede-uitvinder van het kubisme. In zijn werk *Fruitschaal en glas* – een verbrokkeld stilleven met druiventros en peer, dat grotendeels in houtskool is uitgevoerd – plakke Braque enkele strookjes papier. In een winkel in Avignon had hij een rol papier gekocht met een motief van imitatiehout. De kunstenaar was vertrouwd met de trompe-l'oeil: hij was gevelschilder geweest en getraind in het schilderen van namaakmarmer en imitatiehout. Het opgeplakte houtpapier is een echt object en is nep. Tegelijk wil Braque er enerzijds een tafelblad mee suggereren, anderzijds een lade in vooraanzicht. Hoe dan ook: met de inbreng van het houtpapier verstoorde Braque samenhang en perspectief, en bracht hij een stukje werkelijkheid in het kunstwerk naar binnen.

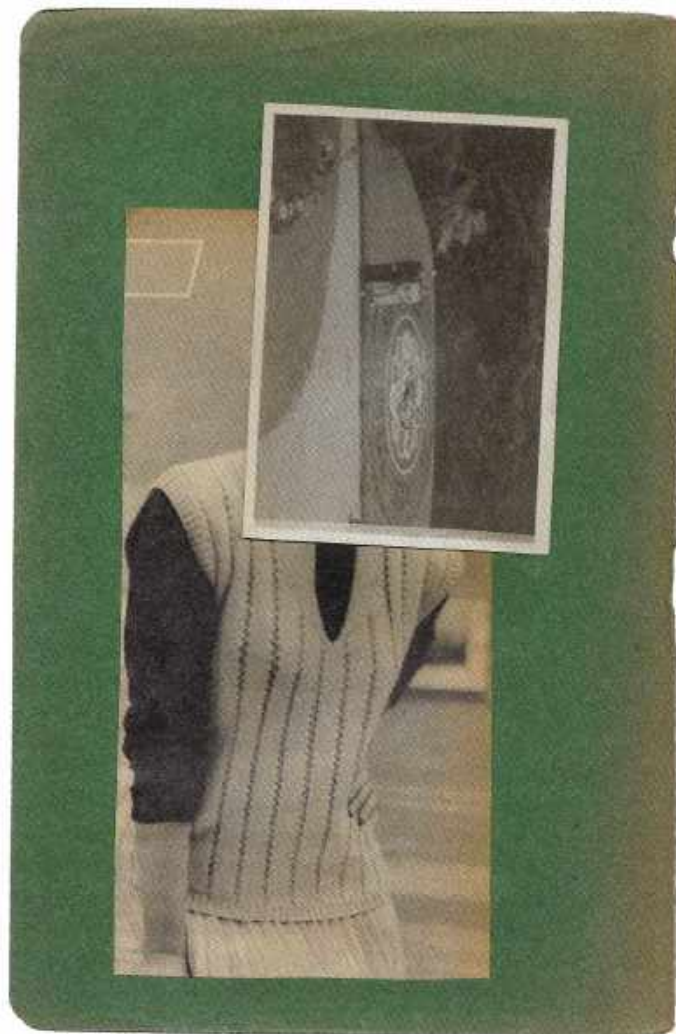
Dat was nog maar het begin. Een van de grootmeesters van de collage was de Duitse kunstenaar Kurt Schwitters. Vanaf 1919 maakte hij opmerkelijke collages, waarvoor hij behalve krantenknipsels ook materiaal gebruikte zoals papier, karton, kippengaas en prikkeldraad. Hij maakte zelfs gigantische collages verspreid over meerdere verdiepingen van zijn woonhuis in Hannover: voorlopers van de assemblage- en installatiekunst.

HELEMAAL DADA

Schwitters werkte helemaal in de sfeer van dada, een artistieke beweging die tijdens de Eerste

Wereldoorlog in Zürich in het neutrale Zwitserland was ontstaan. De meeste dada-kunstenaars bekritiseerden de politiek en de moraal, die – volgens hen – regelrecht tot de oorlog hadden geleid. Orde en beschaving waren voor hen dan ook holle begrippen. In hun aanval op de burgerlijke samenleving gebruikten ze improvisatie en lieten ze het toeval een grote rol spelen: collage, assemblage en fotomontage waren daarom hun geliefkoosde kunstuitingen.

In België was, in diezelfde periode, Paul Joostens met soortgelijke strategieën bezig. Veel van zijn collages en ruimtelijke assemblages zijn puur

Verbeke Foundation, Belgian Contemporary Collage © Verbeke Foundation

abstract, hoewel hij ook fotomontages maakte met de vrouwen die hij verheerlijkte: filmdiva's zoals Marlene Dietrich, Greta Garbo en Asta Nielsen. Misschien zijn Joostens' collages van en met vrouwenlichamen wel van belang geweest voor een hedendaagse kunstenaar als Anne-Mie Van Kerckhoven.

VERWONDERDE BLIK

Doordat in de collage de meest uiteenlopende elementen en beelden kunnen worden samengebracht, is ze altijd erg geliefd geweest bij de surrealisten. Een kunstenaar als – de vaak veronachtzaamde – Marcel Mariën gebruikte de collagetechniek om een bizar en bevreemdend universum te creëren, vaak rond en met het vrouwelijk lichaam.

Helemaal anders ging Henri Matisse te werk. Nadat de Franse grootmeester in 1941 op zijn 72ste een zware operatie voor darmkanker had ondergaan, was hij vaak aan zijn bed of rolstoel gekluisterd. Schilderen ging nog maar moeizaam. Daarom zette hij zich aan het uitknippen van beschilderd papier, waarmee hij minimalistische collages maakte. Ongetwijfeld greep hij daarmee terug naar de beginjaren van het kubisme, maar tegelijk liet hij zien hoezeer hij zijn verwonderde blik op de wereld had kunnen bewaren.

Hij maakte in 1947 het boek *Jazz* – een improvisatie met gekleurd papier – maar gebruikte evenzeer de muren van zijn hele atelier in Nice om er de monumentale collage *De parkiet en de zeemeermin* op aan te brengen: 3,5 bij 8 meter.

COLLAGE NU

En de rol van de collage is niet uitgespeeld: kijk maar hoe een kunstenaar als Camiel Van Breedam (°1936) al zijn hele carrière nagenoeg minimalistische werkjes componeert met oud papier, een boekomslag, lapjes stof en plafonneerlatjes. Vaak gebruikt

hij sloopmateriaal uit zijn geliefde *Rupelstreek* om er eenvoudige schoonheid mee te maken.

Katrien De Blauwer (°1969) gaat helemaal anders te werk: ze staat intussen bekend als 'de fotograaf zonder camera'. Ze verknijpt magazines uit de jaren 1920 tot de jaren 1960 om eenvoudige, maar krachtige 'film noir'-achtige composities te creëren. Steeds vaker knijpt ze informatie weg, bewerkt ze haar materiaal met potlood en penseel, en voegt ze gekleurde vlakken toe waardoor ze het mysterie in haar beelden vergroot.

Roger Ballen (°1950) en Asger Carlsen (°1973) onderzoeken beiden dan weer de duistere kanten van het onderbewustzijn. Ook zij knippen en plakken tot er chaotische, bevreemdende en soms nachtmerrie-achtige fotocollages ontstaan. Ze werken samen, maar zijn nooit samen in dezelfde studio geweest: alles gebeurde online tussen Johannesburg en New York.

De collage heeft – inderdaad – zeer veel verschillende verschijningsvormen en is, zo te zien, nog een lang leven beschoren. | Eric Rinckhout

Roger Ballen

KATRIEN DE BLAUWER, CHEVEUX LONGS ... CHEVEUX COURTS
10.09-26.10.2019
Gallery Fifty One
Zirkstraat 20, Antwerpen
www.gallery51.com

ROGER BALLEEN – ASGER CARLSEN, NO JOKE
ROGER BALLEEN, WORKS FROM
ASYLUM OF THE BIRDS, OH RATS, DIE
ANTWOORD
08.09-19.10.2019
Stieglitz 19
Klapdorp 2, Antwerpen
www.stieglitz19.be

BBC#1 - BELGIAN CONTEMPORARY COLLAGES
@VERBEKE FOUNDATION (met werk van Wim Maes, David Boon, Jesse Willems, Eva Vermeiren, Thijs Van der Linden, Anneloes Vanaest, Frederic Castiau, Jolien De Roo, Dirk Van)
Nog tot 11.2019 (aansluitend BBC#2 tot 04.2020)
Verbeke Foundation
Westakker z/n (voor GPS nr. 1), Kemzeke
www.verbekefoundation.com/collages-assemblages/